

Specialoperationer och markstridskrafter:

Doktrin, teori och krigets friktioner.

av Jonas Carling

Résumé

SOF are not a substitute for conventional forces. SOF and conventional force capabilities are complementary. Depending on requirements, SOF operate independently or in concert with conventional forces. The degree of interdependence varies based on specific missions and the operating environment. In some cases, SOF work together with conventional forces in the same battle space based on the principle of mutual support.¹

FRAMTIDENS KONFLIKTER VISAR på ökad betydelse av specialförband² samtidigt som den moderna historien antyder en trend där specialförband används till stöd för konventionella förband.³ Det här skapar ett behov av att på bredden öka förståelsen för de bakomliggande principerna för användandet av specialförband och vad det innebär för koordinering och eventuell integrering med markstridskrafter. Grundläggande skillnader mellan förbandstyperna visar på att en tät integrering eller samordning inte är självklar.

Avsikten är här att belysa bakomliggande teorier och principer för användandet av specialförband och därigenom skapa en ökad förståelse för några av utmaningarna när integrering av specialförband och markstridskrafter övervägs i en gemensam operation.⁴ Det bakomliggande temat är en välkänd gemensam nämnare – utsattheten för krigets friktioner.

Vad säger doktrinerna?

Definitionen av specialoperationer (SO) i Försvarsmaktens nyutgivna *Operativ Doktrin* (2014) förklarar att SO kan genomfö-

ras autonomt, eller koordinerat med exempelvis markstridskrafter:

Specialoperationer är militära aktiviteter utförda av särskilt uttagna, organiserade, tränade och utrustade förband som använder stridsteknik/taktik eller teknisk utrustning vilka ligger utanför reguljära förbands förmågor. Specialoperationer genomförs över hela konfliktspektrat; i fred och vid olika typer av kriser, konflikter och i krig. Specialoperationer kan genomföras oberoende av eller koordinerade med reguljära förbands verksamhet.⁵

Doktrinen fortsätter med att prioritera användandet av förmågan:

Specialförband ska i första hand nyttjas för specialoperationer såsom komplexa fritagnings- och undsättningsoperationer samt till kvalificerade underrättelse- och säkerhetsoperationer.⁶

Formuleringarna kan tolkas som en strävan till autonomt uppträdande för specialförbanden, även inom ramen för gemensamma operationer. Att uttrycket ”koordinerade” med reguljära förband” används, istället för exempelvis ”integrerade”

eller ”i samverkan”⁷ kan tyda på detta. Jag återkommer till vad orsaken till detta kan grundas i. För trots en strävan till oberoende för specialförbanden utesluts inte ”integreringstanken”. Tillförsel av förmågor eller förstärkningar till andra förband kan vara exempel på specialförbandens bidrag till övriga stridskrafterns verksamhet i en gemensam operation:

Genom hög personell och materiell kvalitet samt stor operativ erfarenhet kan specialförbanden tillföra förmågor och förstärka övriga förband. Med direkta metoder kan specialförband i komplexa stridsmiljöer bidra med förmåga till graderad verkan. Specialförbanden kan även bidra till den gemensamma operationen med avancerade underrättelseinhämtningsmetoder. Hög taktisk rörlighet och kvalificerade förmågor för exempelvis luftland-sättning utgör andra bidrag i gemensamma operationer.⁸

Tillbaka till påståendet om specialförbandens strävan till ”självständigt opererande.”⁹ Denna princip är gällande, om än inte helt uppenbar i doktrinen. Vad kan förklara denna doktrinära tyngdpunkt för specialförbanden? De löser ju uppgifter som leder till samma högre målsättningar som markstridskrafterna, så varför inte integrera ännu mer när ändå trenden har varit däråt?¹⁰

I korthet är svaret att de två förbandstyperna har olika framgångsfaktorer, förutom de mer uppenbara skillnaderna i övergripande användningsområden och syften. I praktiken är det oftast de mer ”synliga” skillnaderna i typuppgifter, volym, stridsteknik (metoder) och utrustning som normalt skall hanteras vid en nära samverkan eller integrering. Den mest avgörande faktorn att praktiskt hantera är de i grunden skilda lednings- och lydnadsförhållandena-

ett förhållande som kan hanteras med konstruktiva flexibla lösningar.¹¹

Den amerikanska doktrinen medger att integrering av dessa två förbandstyper kan vara utmanande. Samtidigt framhävs möjligheterna att integrera och skapa ytterligare optioner genom att dra fördel av de unika förmågorna som specialförband och konventionella förband innehar.¹² Strävan efter synergieffekter är uppenbar och logisk. Samtidigt leder olikheterna till skillnader i framgångsfaktorer, och därmed även i riskhantering för de två förbandstyperna. *Operativ Doktrin* skriver om specialförbandens framgångsfaktorer och principer för att hantera risker:

Specialförbanden verkar med delvis andra framgångsfaktorer än reguljära förband, med grundprincipen att kvalitet är viktigare än kvantitet. Specialförbanden strävar efter enkelhet såväl i planering som genomförande, oförutsägbarhet genom överraskning, okonventionella och flexibla metoder, målmedvetenhet och ett högt tempo i genomförandet samt ett uppträdande präglad av diskretion i alla sammanhang... Specialförbanden kräver lätt utrustning för att uppnå hög rörlighet både avseende strategiska transporter och taktisk rörlighet. Räckvidd och framkomlighet måste därför ofta prioriteras före fysiskt skydd. Operationssekretess, tempo och eldkraft utgör specialförbandens främsta skyddsfaktor.¹³

Specialförband kan, som doktrinen antyder, utnyttja sina unika egenskaper optimalt vid ett självständigt uppträdande. Samtidigt säger både doktrinen och trenden att de ska kunna genomföra SO ”koordinerade med reguljära förbands verksamhet” samt ”tillföra förmågor och förstärka förband” i en gemensam operation. Vad innebär detta för specialförbanden och markstridskrafterna?

Det ska betonas att markstridskrafter normalt har en volym, organisatoriskt ingående eldkraft och skydds nivå som ger förmågor som specialförband saknar, som t ex att kunna försvara terräng,¹⁴ eller som det nya Arméreglementet AR Taktik beskriver markstridskrafternas syften:

Markoperationer karaktäriseras av möjligheterna att slå en motståndare, att ta och besätta ett område i syfte att uppnå markoperativ kontroll och att kunna bestrida motståndarens vilja att bibehålla eller återta markoperativ kontroll.¹⁵

Arméreglementet är tydligt avseende styrkeförhållanden som en faktor för att uppnå lokal överlägsenhet, vilket kan tolkas som en typisk framgångsfaktor för markstridskrafter:

Kärnan i svensk armétaktik är att uppnå lokal överlägsenhet och åstadkomma sådana styrkeförhållanden att möjligheterna ökar för att avgöra en situation till egen fördel.¹⁶

Vissa typer av specialoperationer har alternativa principer för att uppnå överlägsenhet. Till det ska återkommas. Vilka principer eller doktriner styr då en behovsstyrd integrering, koordinering eller samordning i en gemensam operation? Den svenska operativa doktrinen rymmer inte dessa principer utan hänvisar vidare till internationella doktriner:

Användningen av specialförband sker i enlighet med beprövad erfarenhet och internationella doktriner. Sverige harmoniserar sin användning av specialförband med Natos och EU:s principer och strävar efter att vara fullt ut interoperabla enligt gällande standarder och doktriner vid internationella operationer. Principer för nyttjande av specialförband och specialoperationer i internationella operationer

gäller i tillämpliga delar även vid nationella operationer.¹⁷

Dessa doktriner behövs inte för en principdiskussion, men påminner om ett fortsatt kunskapsbehov för chefer och stabsofficerare som kan komma hantera den typen av frågor i framtiden.

En kombination av markstridskrafter och specialförband kan, rätt utnyttjat, logiskt leda till synergieffekter i en operation. Olika faktorerna i framgångsfaktorer antyder att en tät koordinering av markstridskrafter och specialförband likväl kan leda till kompromisser vilket kan leda till att optimal effekt uteblir, eller att situationen blir mer riskfylld för en eller bägge förbandstyper.

Liksom för markstridskrafter bygger doktriner och principer för användandet av specialförband på teorier underbyggda av empiri. För att öka förståelsen för utmaningarna vid integrering av markstridskrafter och specialförband är en insikt i specialoperationsteori nödvändig. De modeller som har bäst förklaringsvärde i detta sammanhang har en sak gemensamt: Hur motverkar specialförband krigets friktioner?

Teorier om specialoperationer och friktioner

Friktioner

Clausewitz tankar kring begreppet friktion är känt, tidslöst och oemotsagt. Försvarsmaktens militärstrategiska doktrin (MSD) påminner oss:

... Kaoset kan reduceras, bland annat genom en aktiv informationsinhämtning och förståelse för situationen. Ändå kvarstår något oförutsägbart som inte går att planera bort. Detta oförutsägbara, friktioner, kan beskrivas som oförutsedda

händelser som, helt eller delvis, omintetgör det önskade eller förväntade händelseförloppet.

Såväl människor, materiel som miljöfaktorer kan bidra till att friktioner uppstår... Friktioner resulterar ofta i att hela situationen måste omvärderas och nya handlingsalternativ utarbetas. Friktioner förekommer ofta i all mänsklig komplex verksamhet och förstärks vid strid. Friktioner uppstår ofta överraskande under militära operationer och på alla nivåer. Utbildning, övning, erfarenheter, information och målmedvetenhet m m kan hjälpa oss att hantera krigets natur och friktioner. Människans tillkortakommanden och möjligheter kan inte kompenseras eller ersättas med exempelvis mer avancerad teknik utan är en faktor som alltid måste accepteras...¹⁸

De två specialoperationsteorier som här ska beröras förklarar specialförbandens unika möjligheter att motverka en del av dessa friktioner.

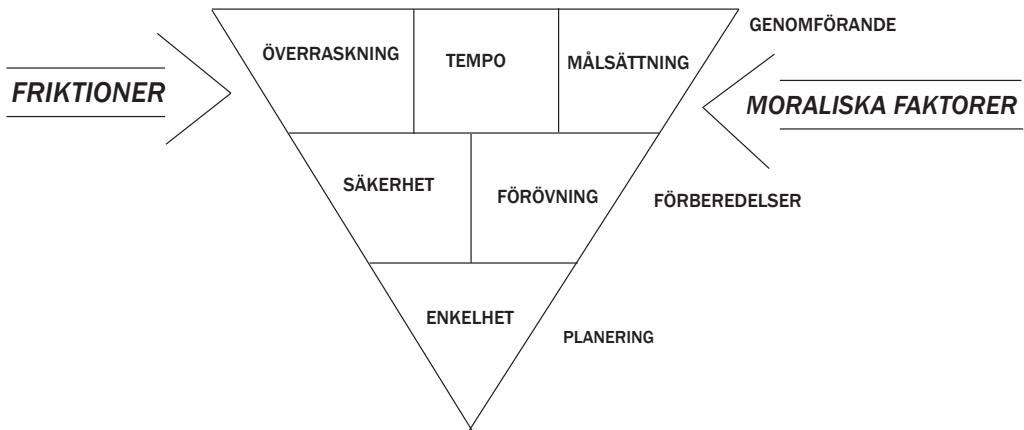
En teori om raidföretag – Relativ Överlägsenhet

William H. McRaven har i sin bok *Spec Ops: Case Studies in Special Operations Warfare: Theory and Practice* utvecklat en teori som avhandlar den kategori av specialoperationer som utgör ”raidföretag”, även benämnt direct action (DA). Huvudidén är ett koncept som kallas *relativ överlägsenhet*, vilket är förhållandet som uppstår när en anfallande styrka, ofta underlägsen i antal, skapar en avgörande fördel över en större eller välförsvard motståndare. Teorin beskriver att förmågan att *bibehålla* relativ överlägsenhet och motverka *friktioner* förutsätter mod, intellekt, dristighet och ihärdighet, det som Clausewitz kallar moraliska faktorer.

McRaven argumenterar vidare att specialstyrkor kan minimera krigets friktioner och *uppnå* relativ överlägsenhet med högteknologi, tillgång till underrättelser från högsta nivå, högkvalitetsträning och det faktum att specialförband utgör elitstyrkor. McRaven pekar på sex påverkbara faktorer vid en specialoperation som möjliggör paradoxen relativ överlägsenhet: *Enkelhet* vid planering, *Sekretess* och *Förövning* i förberedelseskedet, *Överraskning*, *Tempo* och *Syfte* vid genomförandet. Tanken är att principerna fungerar eftersom de förenklar krigföringen till enklast möjliga nivå och därmed minskar de negativa effekterna av slump, osäkerhet och fiendens vilja- krigets friktioner.¹⁹ Modellen visar förenklat att misslyckande sker (triangeln välter) när friktionerna övervinner de moraliska faktorerna.

Regardless of how well the planning and preparation phases go, the environment of war is different from the environment of preparing for war. But, by being specially trained, equipped, and supported for a specific mission, special forces personnel can reduce those frictions to the bare minimum and then overcome them with courage, boldness, perseverance, and intellect- the moral factors.²¹

Större styrkor kan självklart uppnå en grad av överraskning eller tempo, men för att kunna uppnå relativ överlägsenhet krävs rätt integrering av alla sex principer. Stora enheter försvårar utvecklingen av enkla planer, dolda förflyttningar, genomförande av fullskaliga förövningar, uppnående av taktisk överraskning och kort tid i anfallsområdet. Dilemmat blir att större enheter helt enkelt är mer mottagliga för friktioner. Ett exempel är att tempo, eller hastighet, i den här typen av specialoperation är en funktion av tid, och inte relativt

Figur 1. McRavens modell över de sex påverkbara faktorerna som skapar förutsättningar för relativ överlägsenhet.²⁰

motståndaren vilket är principen i reguljär manöverkrigföring.²² Principen i den här typen av SO är att nå anfallsmålen så fort som möjligt oavsett fiendens åtgärder och lämna objektet snarast möjligt innan fler friktioner än nödvändigt hinner påverka operationen.²³

Ett väl omskrivet exempel är Abbottabad-raiderna där Usama Bin Laden dödades. Specialförbandsstyrkan lämnade målområdet efter mindre än fyrtio minuter trots att det inte förelåg något omedelbart hot mot styrkan och att det fanns kvar under rättelsevärdigt material att medföra från Al Qaida-ledarens bostad. Att hålla nere tiden när styrkan var exponerad för potentiella friktioner var viktigare än att exploatera möjligheterna på plats fullt ut.²⁴

Poängen med att redogöra för den här teorin är att påvisa utmaningarna av en integrering mellan markstridsförband och specialförband som genomför raidliknande uppdrag. Markstridskrafternas styrka, t ex volym och plattformar med tung eldkraft, riskerar underminera möjligheterna till framgång i den här typen av specialoperation. Specialförbandets möjlighet att

motverka friktioner begränsas om det i tid och rum är alltför beroende av större markstridskrafter.

Resonemanget varnar för en integrering. Samtidigt är behovet av koordinering i en gemensam stridsmiljö, i form av t ex separering av styrkor i tid och rum, helt avgörande vid den här typen av raidföretag.

Specialförband kan motverka friktioner bättre än större konventionella styrkor

En mer generell hållning specialoperations-teori som innefattar fulla bredden av specialförbandens uppgifter²⁵ är Robert G Spulaks *A Theory of Special Operations: The Origin, Qualities and use of SOF*.²⁶ Huvudtesen är att specialförbands grundläggande kvalitéer i allmänhet ger bättre möjligheter att hantera friktioner, jämfört med större konventionella enheter. Spulak benämner kvalitéerna som *elitkrigare*, *flexibilitet* och *kreativitet*.

Resonemanget baseras på konstanten tidslöshet vad avser krigets friktioner. Det är just friktioner som fortsatt kommer bestämma behoven och begränsningarna hos

militära styrkor, menar Spulak. Teorin refererar till Barry D. Watts indelning av Clausewitz friktioner till tre huvudkällor: *mänskliga begränsningar*, *informations-osäkerheter* och *icke-linjäritet i stridsprocessen*. Spulak betonar betydelsen av stora konventionella förband men pekar på att själva karaktären av dessa (bland annat större volym och organisation, andra framgångsfaktorer) utgör en grogrund till friktioner.²⁷

Specialförband har med en särskild rekryteringsprocess och utbildning en fördel av personal med högre genomsnittliga "förmågor" att möta friktioner grundade i *mänskliga begränsningar*. Detta ska ses i jämförelse med konventionella styrkor som är beroende av större personalvolym.²⁸

Större styrkor måste ha en begränsad mängd förmågor och kapaciteter som med säkerhet kan användas i de svåraste av situationer. Den begränsade mängden kapaciteter hos konventionella styrkor gör också att de är ömsesidigt beroende för att kunna bidra till operationer och strategi vilket begränsar *flexibiliteten* och därmed förmåga att möta friktioner sprungna ur *informations-osäkerheter*, menar Spulak. Specialförbanden möter denna typ friktioner med en omfattande mängd kapaciteter fördelade på, relativt reguljära förband, mindre enheter. Särskilda spanings- och underrättelseförmågor samt språk- och kulturell kunskap är exempel på förmågor som tillsammans med personalens kapacitet skapar en större flexibilitet och förmåga till autonoma operationer.²⁹

Storleken på konventionella styrkor, dess ingående delars ömsesidiga beroende, och behovet som följer av att på bredden standardisera nya metoder begränsar dess kreativitet- en förmåga som krävs för att möta *icke-linjäritet i stridsprocessen* enligt Spu-

lak. Doktriner och struktur är ett nödvändigt medel för att t ex ensa förmågan till överlägsenhet genom kraftsamling av trupp, vilket tidigare citat ur Armédoktrinen bekräftar.³⁰ Specialförband kan med *kreativitet* "hantera och ändra på stridsprocessen" bland annat genom att hantera risker på lägre nivå (kvalité på personal, utbildning och teknologi), använda resurser oväntat och okonventionellt, skapa friktioner hos motståndaren genom att exploatera dennes svagheter, uppnå målsättningar utan total förstörelse av motståndaren och minska risker relaterat till strategiska målsättningar.³¹

Väl medveten om att delar av resonemanget ovan är väl teoretisk, ska anföras till Spulaks försvar att utrymmet här är begränsat för att återge hur påståenden och idéer är underbyggda. Huvudidén är den intressanta: Specialförbandens karaktär (personalens höga kvalité och specialförbandens högre förmåga till flexibilitet och kreativitet) ger en bättre förmåga att hantera friktioner, relativt större konventionella förband. Det är denna tillgång som skiljer specialförband från andra enligt Spulak.³²

Slutsatser

Vad innebär då detta för integrering mellan specialförband och markstridskrafter? I sammanhanget ska det påminnas om att denna artikel inte strävar efter att förespråka den ena eller andra operationsformen. Som det inledande amerikanska citatet uttrycker saken: det är operationsmiljön och det specifika med uppdraget som avgör graden av integrering. Syftet är att öka förståelsen inom markstridskrafterna för varför autonoma SO ofta eftersträvas, liksom att öka insikten om utmaningar i samband

med integrering av förbandstyperna. Tre slutsatser är möjliga.

Den första slutsatsen torde vara tydlig. Det finns en god teoretisk grund för att eftersträva autonoma specialoperationer. Dessa förutsätter dock god samordning med markstridskrafter av flera skäl. Förutom att separera styrkor i tid och rum, kan det krävas tät samverkan för att förbereda olika händelseutvecklingar, som t ex behov att förstärkningar med så kallade quick reaction forces (QRF).

För det andra, en integrering av specialförband och markstridskrafter i en gemensam operation leder logiskt till att specialförband kommer att få det svårare att förebygga friktioner. Anledningar är ett större ömsesidigt beroende av andra enheters planeringar och manövrar i tid och rum, vilket ger mindre möjligheter att flexibelt och kreativt möta oförväntade händelseutvecklingar. Förutom att optimal uppgiftslösning möjligen försvåras kan fenomen uppstå som gör verksamheten mer riskfylld för specialförbanden. Ett exempel är uteblivna överraskningseffekter till följd av svårigheter att utnyttja egen rörlighet och förmåga till dolt uppträdande eller att i tid och rum varit styrd av andra ”större” operationer, ett resonemang som McRavens teori stödjer. Sammantaget kan det här ses som motiv för autonoma specialoperationer, alternativt koordinering genom ”separering” av specialförband och markstridskrafter.

Som en logisk följd av teorin om att specialförband har unika möjligheter att förebygga friktioner kan en tredje slutsats dras. Specialoperationer kan tillföra stort värde och bidra till synergieffekter inom ramen för en gemensam operation med markstridskrafter. Ett exempel är att specialförband kan stödja den gemensamma operationen, och därmed markstridskrafterna, med sina spanings- och underrättelseka-

paciteter och därmed motverka friktioner baserade på informations-osäkerheter för operationen som helhet.

Ett väldokumenterat empiriskt fall som bekräftar de något motsägelsefulla andra och tredje slutsatserna är operation Anaconda i Afghanistan 2002. Den konventionella gemensamma operationen understöddes av olika specialförband. En ansenlig mängd friktioner drabbade operationen. Specialförbandens friktioner förstärktes av den större operationens komplexitet och oförmåga till att ändra planering i ett sent skede. Samtidigt kunde specialförband, med vad Spulak benämner flexibilitet och kreativitet, stödja den gemensamma operationens chef med avgörande och kritiska underrättelser.³³

Sammanfattning

Vid operationsplanering där integrering av dessa förbandstyper värderas bör man inte bara diskutera och reda ut de ”praktiska detaljerna”. Förutom lednings- och lyd-nadsförhållanden återfinns frågor om mandat och förmågor (rörlighet, skydd, ledning osv), förmåga till hög beredskap över tid (tillgänglighet), interoperabilitet mellan styrkor (samband, IK-system), möjligheter till samövningar och operationssekretess. Planerare och chefer bör förutom ovan frågor påminnas om att man riskerar försvåra specialförbandens möjligheter att förebygga friktioner, en förmåga som kan vara helt avgörande för att lösa uppgiften.

Vid en integrering av specialförband och markstridskrafter inom ramen för en gemensam operation bör därför separering i tid och rum vara en fortsatt princip om specialförbanden genomför offensiva raidföretag. Den gemensamma operationen och markstridskrafterna har även bäst stöd från specialförbanden då de senare kan ut-

nyttja sina förmågor på ett kreativt och flexibelt sätt- vilket inte utesluter lösningar med tät integrering med markstridskrafter. Resonemanget höjer däremot ett varnande fingret för ogenomtänkta ad hoc-lösningar vid integrering av dessa förbandstyper. För att återkoppla till synergitanke- ta inte för

givet att 1+1 blir 3. Det finns till och med en risk att summan kan bli mindre än beståndsdelarna.

Författaren är major i amfibiekåren och studerar f n vid Naval Postgraduate School, Monterey, USA.

Noter

1. *Operating Concept*, United States Special Operations Command, maj 2013, s 9.
2. *Militärstrategisk Doktrin 2012*, Försvarsmakten, Stockholm 2011, s 30.
3. Tucker, David och Lamb, Christopher J: *United States Special Operations Forces*, Columbia University Press, New York 2007, s 174.
4. Medvetet utelämnas här diskussionen om hur samordning genom befäl eller samverkan kan genomföras.
5. *Operativ Doktrin*, Försvarsmakten, Stockholm 2014, s 38.
6. *Ibid*, s 39.
7. Den strategiska doktrinen från 2012 skriver om specialförband: "...De ska kunna verka enskilt (autonoma specialoperationer) eller i *samverkan* med reguljära förband (gemensamma operationer)." Op cit, se not 2, s 105-106.
8. Op cit, *Operativ Doktrin*, se not 5, s 41.
9. Det ska i sammanhanget påminnas om att det är en principiell diskussion. Specialoperationer är nästan uteslutande "joint". Stödförmågor, så kallade "enablers", ur andra stridskrafter nyttjas regelbundet och strävan är att använda enheter som är väl samövade med specialförband. I det svenska exemplet används i första hand Försvarsmaktens Specialoperationsförband (FM SOF).
10. I detta sammanhang ska sägas att det kanske inte alltid är helt glasklart var gränsen går mellan en autonom specialoperation, och en gemensam operation vari specialförband ingår och genomför operationer till stöd för den högre chefen. Normalt är det lednings och lydnadsförhållanden som avgör denna definition.
11. I korthet avses en tydlig samordning genom befäl vilket i sin tur ska möjliggöra decentraliserad samverkan. Se *Joint Publication 3-05 Special Operations*, United States Special Operations Command, 2011-04-18, III-11, "Integration and Interoperability of Conventional Forces and Special Operations Forces." Reglementet betonar att lämpliga och tydligt formulerade ledningsförhållanden förenklar decentralisering i planering och under genomförande, skapar förtroende och stödjer synergieffekter. Vidare påtalas att det öppnar upp medvetandet från ett "vertikalt" förhållande till ledning och lydnad, till ett mer "horisontellt" fokus, med tätt samarbete med partners. Samverkanspersonal är ett viktigt medel i samordningen.
12. *Ibid*, III-11.
13. Op cit, *Operativ Doktrin*, se not 5, s 40.
14. McRaven, William H: *Spec Ops: Case Studies in Special Operations Warfare: Theory and Practice*, Ballantine Books, New York 1996, s 6.
15. *Arménytt*, Försvarsmakten, 2014, nr 2, s 14.
16. *Ibid*, s 18.
17. Op cit, *Operativ Doktrin*, se not 5, s 40.
18. Op cit, *Militärstrategisk Doktrin 2012*, se not 7, s 24.
19. Principerna utvecklas mer i boken vilket förklarar sammanhangen djupare.
20. Hahn, Joachim: *Nätverksbaserade SF-operationer: ändrade operativa förutsättningar?* Försvarshögskolan, beteckning 19100:2062. 2013-12-09, s 27. Hahn har översatt modellen ur McRaven, *Spec Ops*, s 11.
21. Op cit, McRaven, William H, se not 14, s 102.
22. Smedberg, Marco: *Krigföring: Från Austerlitz till Bagdad*, Försvarshögskolan,

- Stockholm 2004, s 340. Smedberg skriver:
 ”En annan central faktor i manöverkrigföring är att kunna agera snabbare än motståndaren, vilket ofta karakteriseras som ett högt tempo. Detta definieras här som den rytm eller aktivitet man kan upprätthålla i jämförelse med fienden... Tempot är ingen objektiv storhet utan något som ska ses i förhållande till fiendens motsvarande förmåga.”
23. Op cit, McRaven, William H, se not 14, s 4-11.
  24. Owen, Mark och Maurer, Mark: *No Easy Day: The Autobiography of a Navy Seal*, Dutton, New York 2012, s 239-263. Se även Wasdin, Howard E och Templin, Stephen: *Seal Team Six: The Incredible Story of an Elite Sniper-And the Special Operations Unit That Killed Osama Bin Laden*, Sphere, London 2011, preface xvii-xxiv.
  25. De tre typuppgifterna är strid (direct action), underrättelseinhämtning (special reconnaissance) och militärt stöd (military assistance). Se Försvarsmakten: Vår verksamhet/ Verksamhetsområden/ Specialförband. <http://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/verksamhetsomraden/specialforband/> (2014-01-26).
  26. Spulak, Robert G. Jr: “A Theory of Special Operations: The Origin, Qualities and use of SOF”, *Joint Special Operations University Report*, 07-7, oktober 2007.
  27. Ibid, s 10. Se även Watts, Barry D: *Clausewitzian Friction and Future War*, Revised Edition, Institute for National Strategic Studies, National Defense University, Washington 2004, s 76.
  28. Exempel är fysisk prestationsförmåga som påverkar uppgiftslösande, hög stresshantlingsförmåga och förmåga till ansvar under strid. Dessa individuella egenskaper återfinns självklart på individer inom hela militära organisationer. Spulaks poäng är specialförbands högre genomsnittliga och framförallt jämnare fördelning av dessa egenskaper på individnivå.
  29. Op cit, Spulak, Robert G Jr, se not 26, s 86 och s 19-20.
  30. Även markstridskrafterna utgår föredömligt från tidslösheten i krigets natur och friktioner. Uppdragstaktik och träning skall medge initiativkraft och flexibilitet för att motverka friktioner. Op cit, *Arménytt*, se not 15, s 10-11.
  31. Op cit, Spulak, Robert G Jr, se not 26, s 17-18.
  32. Ibid, s 26-38. Spulak beskriver SOF karaktäristik även som förmåga till Relative Superiority, Certain Access, Unconventional Operations, Integrated Operations och Strategic Initiative. Dessa förmågor möjliggör SOF uppgifter (specialoperationer).
  33. Om OPERATION ANACONDA se nedan litteratur. För exempel på samordning mellan specialförband och konventionella styrkor se främst Blaber, Pete och Naylor, Sean. Blaber, Pete: *The Mission, the Men and Me: Lessons from a former Delta Force Commander*, Berkley Caliber Books, New York 2008; Department of Defense: “Executive Summary of the Battle of Takur Ghar”. <http://www.defenselink.mil/news/May2002/d20020524takurg-har.pdf> (2012-04-10); Lamberth, Benjamin S: *Air Power Against Terror: America’s Conduct of Operation Enduring Freedom*, RAND Corporation, Santa Monica 2005; McPherson, Malcolm: *Roberts Ridge: A Story of Courage and Sacrifice on Takur Ghar Mountain, Afghanistan*, Bantam Dell, New York 2006; Naylor, Sean: *Not a Good Day to Die: The untold story of operation Anaconda*, Berkley Caliber Books, New York 2005.